

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

Onderzoek en
Wetenschapsbeleid

Van

Datum

24 september 2024

Referentie

48169174

Bijlagen

Beleidsreactie

Interdepartementaal
afgesteld

SZW

Ondertekening beleidsreactie op onderzoeksrapport
Nederlandse Arbeidsinspectie psychosociale
arbeidsbelasting op universiteiten

Aanleiding

De Nederlandse Arbeidsinspectie heeft onderzocht wat de stand van zaken is op de Nederlandse universiteiten ten aanzien van ongewenst gedrag en ten aanzien van werkdruk. Haar rapport 'Psychosociale arbeidsbelasting universiteiten' is aan uw Kamer aangeboden op 24 mei jl. door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In de bijgevoegde beleidsreactie reageert u op de onderzoeksresultaten van de Arbeidsinspectie over werkdruk.

Geadviseerd besluit

Geadviseerd wordt de brief te ondertekenen

Kernpunten

- U deelt de zorgen van de Arbeidsinspectie over de hoge werkdruk en de niet-doeltreffende aanpak door universiteiten.
- Het is belangrijk dat universiteiten een aantrekkelijke werkplek zijn voor wetenschappelijk personeel. Dit houdt in dat zij in hun talentbeleid selectief moeten zijn. Niet voor iedereen is plek.
- De komende jaren hebben we te maken met krimp door bezuinigingen en dalende studentenaantallen. Deze situatie onderstreept de noodzaak dat universiteiten bewuste keuzes moeten gaan maken: welk onderzoek en onderwijs heeft Nederland nodig, waar zijn we goed in en welk talent hoort daarbij.
- Over deze keuzes gaat u nog in gesprek met UNL en NWO die eerder gezamenlijk voorstellen gedaan voor het verlagen van de druk op het wetenschapssysteem. Verder wordt met UNL, NFU, NWO en het Rathenau Instituut een project opgestart dat als doel heeft om meer inzicht te krijgen in de academische carrièreladder.
- Bij de invulling van de bezuinigingsopgave van het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap heeft u moeten bezuinigen op de stimuleringsbeurzen. Een deel hiervan blijft echter overeind en zal worden ingezet om de universiteiten te helpen om de werkdruk te verlagen.
- Deze middelen maken onderdeel uit van een groter pakket aan maatregelen ter realisatie van de bezuinigingen, zoals de langstudeermaatregel en de maatregelen ten aanzien van internationalisering.
- U laat het aan de universiteiten om te bepalen hoe zij de middelen onderling verdelen en hoe zij die inzetten.

Toelichting

De brief wordt mede ondertekend door Stas SZW (zit parallel in lijn) en is ter informatie naar UNL en NWO gestuurd.

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Directie Onderzoek en
Wetenschapsbeleid

Datum
13 september 2024

Referentie
47976261

Mogelijke invulling restant stimuleringsbeurzen

Aanleiding

U bent in gesprek met UNL over de invulling van het restant van de stimuleringsbeurzen (gemiddeld € 78 miljoen per jaar, tot en met 2031). Daarbij speelt zowel de aanpak van werkdruk als een behoefte van UNL om de vaste voet van de jonge universiteiten te verhogen. Deze nota adviseert u hoe om te gaan met het resterende budget van de stimuleringsbeurzen.

Besluitpunten

Wij adviseren u om akkoord te gaan met alle onderstaande beleidsmaatregelen en deze als één pakket voor te stellen aan de universiteiten:

1. het restant van de stimuleringsbeurzen in te zetten voor werkdrukverlaging, waarbij UNL de verdeling over universiteiten mag bepalen.
Het ligt in de rede dat zij de verdeling zullen baseren op het in stand houden van ten minste de vaste voet van de jonge universiteiten. Er zal binnen de bestaande monitoring en effectmetingsafspraken vinger aan de pols worden gehouden. Er komt géén extra verantwoordingsregime, noch een extra nieuw instrument.
2. dat u met de universiteiten toewerkt naar een nieuwe verdeling van de vaste voet over alle universiteiten, zo snel als mogelijk, maar uiterlijk vanaf 1 januari 2032.
Dit kan doordat er in de tussentijd eventueel extra middelen beschikbaar komen of doordat er een verdeling plaatsvindt binnen het dan bestaande budget.
3. dat universiteiten het restant van de stimuleringsbeurzen in 2025 en eventueel nog in 2026 óók mogen inzetten voor reeds toegezegde startersbeurzen.
Het ligt in de rede dat universiteiten afspraken hebben gemaakt met individuen ten aanzien van nog te vergeven beurzen.
4. dat universiteiten geld voor startersbeurzen dat zij in eerdere jaren hebben ontvangen maar nog niet hebben uitgegeven, óók mogen inzetten voor reeds toegezegde startersbeurzen.

Toelichting

Korte achtergrond: Starters- en stimuleringsbeurzen en resterend budget stimuleringsbeurzen

In het hoofdlijnenakkoord staat een structurele bezuiniging op de sectorplannen van € 215 miljoen per 2026. De bezuiniging wordt gerealiseerd door de startersbeurzen ter hoogte van € 175 miljoen stop te zetten. Ter dekking van de taakstelling op het Fonds voor onderzoek en wetenschap is een deel van de stimuleringsbeurzen bezuinigd (€ 82 miljoen per jaar). Er blijft binnen het Fonds op de post stimuleringsbeurzen nog € 78 miljoen per jaar over, tot en met 2031. Dat bedrag is onvoldoende voor een effectieve en doelmatige inzet van het instrument stimuleringsbeurzen. Daarom bent u in gesprek met UNL over de invulling van deze middelen. Eerder is besproken dat de middelen met zo weinig mogelijk administratieve lasten en uitvoeringskosten dienen te worden ingezet. De bedoeling is om hier geen nieuw instrument voor te ontwerpen.

Probleemanalyse

Deze nota schetst twee beleidsproblemen die om een oplossing vragen. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze problemen geadresseerd zouden kunnen worden met het restant van de stimuleringsbeurzen. Daarnaast is er een probleem met al reeds toegezegde startersbeurzen.

- *Wens UNL voor behoud vaste voet jonge universiteiten*

Met de startersbeurzen was de vaste voet van jonge universiteiten structureel relatief meer verhoogd dan de vaste voet van andere universiteiten. De vaste voet van de jonge universiteiten (Erasmus Universiteit Rotterdam, Maastricht University, Tilburg University en Open Universiteit) was namelijk lager dan die van de rest van de universiteiten, omdat zij door hun beperkte leeftijd minder vaste bijdragen hebben verworven voor vaste kosten. Met de middelen voor de startersbeurzen konden de jonge universiteiten voor dit effect worden gecorrigeerd. Deze correctie in de startersbeurzen vervalst met het stopzetten ervan. Hierdoor zijn de jonge universiteiten in vergelijking met de andere universiteiten extra kwetsbaar. Het in stand houden van deze vaste voet van de jonge universiteiten is een beleidswens van UNL.

We staan nu voor de keuze of wij de universiteiten willen helpen door extra middelen beschikbaar te stellen om de voorgenoemde herverdeling te herstellen (de taart groter maken) of dat wij dit door de universiteiten laten oplossen door hen de bestaande middelen opnieuw onderling te laten verdelen (de bestaande taart anders verdelen). Als wij ervoor kiezen om extra middelen beschikbaar te stellen om de voorgenoemde herverdeling te herstellen, dan staan we vervolgens voor de keuze of we dit voor de korte (tijdelijk) en/of de lange termijn (structureel) willen doen.

- *Werkdruk*

Het rapport van de Arbeidsinspectie "Arbo in Bedrijf Special: Psychosociale arbeidsbelasting universiteiten" geeft aan dat er sprake is van een hoge werkdruk onder het wetenschappelijk personeel. Universiteiten zijn in hun hoedanigheid als werkgever primair verantwoordelijk voor het verlagen van de werkdruk in hun organisaties.

We staan voor de keuze of wij hen vanuit onze stelselverantwoordelijkheid willen helpen bij het verlagen van deze werkdruk en of wij hiervoor middelen beschikbaar willen stellen. U stuurt in oktober een brief naar de Tweede Kamer

met uw reactie op dit rapport van de Arbeidsinspectie. Dan zal u om een beleidsmatige reactie worden gevraagd op dit probleem.

Datum
10 september 2024

- *Reeds toegezegde startersbeurzen*

UNL heeft aangegeven dat een aantal universiteiten in de problemen komt als met ingang van volgend jaar via de Rijksbijdrage geen middelen voor de startersbeurzen worden verstrekt. Deze universiteiten hebben volgens UNL toegezegd aan medewerkers dat zij volgend jaar een beurs zouden krijgen. Wij hebben UNL ter onderbouwing en indicatie gevraagd om een overzicht dat inzicht geeft in waar dit speelt en de financiële omvang hiervan. Dit overzicht hebben we (nog) niet ontvangen. Tegelijkertijd lijken de jaarverslagen van instellingen erop te wijzen dat zij nog niet al het geld dat zij eerder hebben gekregen voor de startersbeurzen hebben uitgegeven. Het gaat hierbij om middelen die zij vanaf de introductie van de beurzen via de Rijksbijdrage hebben ontvangen (periode 2022 t/m 2024).

Geadviseerde oplossingen

Werkdruk en vaste voet: mogelijkheden voor inzet restant stimuleringsbeurzen

Vanuit de stimuleringsbeurzen resteert nog een budget van € 78 miljoen van 2025 tot en met 2031. U wordt geadviseerd om dit geld in te zetten voor werkdruk, maar daarbij UNL een verdeling te laten maken over de universiteiten waarbij zij rekening kunnen houden met de vaste voet van de jonge universiteiten. De jonge universiteiten ontvangen dan het grootste deel van het geld, maar van alle universiteiten wordt verwacht dat zij hun bijdrage inzetten om werkdruk te verlagen. Er zal binnen de bestaande monitoring en effectmetingsafspraken vinger aan de pols worden gehouden. Er komt géén extra verantwoordingsregime, noch een extra nieuw instrument. Wij werken vervolgens toe naar een nieuwe verdeling van de vaste voet over alle universiteiten, zo snel als mogelijk, maar uiterlijk vanaf 1 januari 2032. Dit kan doordat er in de tussentijd eventueel extra middelen beschikbaar komen of doordat er een verdeling plaatsvindt binnen het dan bestaande budget.

Beslispunt 1: bent u akkoord om het restant van de stimuleringsbeurzen in te zetten voor werkdrukverlaging, waarbij UNL de verdeling over universiteiten mag bepalen? Het ligt in de rede dat zij de verdeling zullen baseren op het in stand houden van de vaste voet van de jonge universiteiten.

Beslispunt 2: bent u akkoord dat u met de universiteiten toewerkt naar een nieuwe verdeling van de vaste voet over alle universiteiten, zo snel als mogelijk, maar uiterlijk vanaf 1 januari 2032? Dit kan doordat er in de tussentijd eventueel extra middelen beschikbaar komen of doordat er een verdeling plaatsvindt binnen het dan bestaande budget.

Reeds toegezegde startersbeurzen

Het voorstel is om universiteiten toe te staan om het restant van de stimuleringsbeurzen dat zij in 2025 en in 2026 ontvangen nog in te zetten voor

het verstrekken van (starters-)beurzen aan hun medewerkers als die al hebben toegezegd. De universiteiten kunnen dit naar eigen inzicht organiseren. Het advies is dat bij deze maatregel de afspraak wordt gemaakt met de instellingen dat de problematiek rondom niet toegekende starters- en stimuleringsbeurzen in 2026 geheel verholpen is. Daarnaast zijn er bij de universiteiten middelen die nog niet zijn toegekend voor starters- en stimuleringsbeurzen, maar wel al ontvangen zijn van OCW. Deze middelen blijven behouden voor de universiteiten en staan op dit moment al op de balans. Ook deze middelen kunnen waar nodig gebruikt worden voor het dekken van al toegezegde starters- en stimuleringsbeurzen in 2025. Het advies is dat de afspraak wordt gemaakt met de instellingen dat de problematiek rondom niet toegekende starters- en stimuleringsbeurzen in 2026 geheel verholpen is. Universiteiten de middelen op de balans ook op andere manieren inzetten op voorwaarde dat daarmee de werkdruk binnen hun organisatie wordt bestreden in lijn met de doelstelling van de beurzen waarvoor zij de afgelopen jaren middelen hebben ontvangen.

Datum
10 september 2024

Beslispunt 3: bent u akkoord dat universiteiten het restant van de stimuleringsbeurzen in 2025 en eventueel nog in 2026 óók mogen inzetten voor reeds toegezegde startersbeurzen? Het ligt in de rede dat universiteiten afspraken hebben gemaakt met individuen, ten aanzien van nog te vergeven beurzen.

Beslispunt 4: bent u akkoord dat universiteiten geld voor startersbeurzen dat zij in eerdere jaren hebben ontvangen maar nog niet hebben uitgegeven, óók mogen inzetten voor reeds toegezegde startersbeurzen?